

М.Мейхизиде адыга мұқабат лауреаттары”, “Ғамкарларының, сөнәт адимларының ва жетрмәләрини академик М.Мейхизиде һаггында хатирәләри” белмәләринниң һәр бири Азәрбајҗан халгының маарифи јолунда өмрүнү шам кими әрптимш, 25 иле јакын мудатда Республиканың маариф пазары вәзифәсиндә чан-башла иле јакын мудатда бу јолда дилләрдә дистан олан академик Мейди Мейхизиде өмрүнү чалышымыш, бу јолда дилләрдә дистан олан академик Мейди Мейхизиде өмрүнү шығыны атрафи јайыр, һејрәтәмиз чәһәтләрини үзе чыхарыр. Өн сөздә китабли багы һәссүратлары үмүмлөшширән тәртибчиләр белә гәнаәте кәлипләр ки, Мейди Мейхизидәни һәјәти, өмүр јолуна, зәнкис педагожи ирсинә һәср едилән һәмин китаб бөјүк педагог шәхсияти һүмүнасиндә сағлам нәсил тәрбија етмәк ишиндә мүһүм әһәмијјәт кәсб едәчәкдир.

Академик М.Мейхизидәни өмүр јолунуң ва елми-педагожи фәалијјәтинин әсвә мәрһәләләригә һәср едилән белмәдә (китабын елми редактору, профессор Әждәр Ағажев тәрәфиңдән јазылмышдыр) көркәмлин алим ва ичтимаи хадимниң һәјәти ва јардымчылығының ән мүһүм чәһәтләри дәриндән тәһлил едилир. Һәмин белмәдә дејилер ки, көрәмли маариф, дәвләт ва ичтимаи хадим олан М.Мейхизидә Азәрбајҗан педагожи елминин инкишафында хүсүс мәрһәлә тәшкил едир. О, 50 јиллик елми јардымчылыг фәалијјәтиндә тәһсилни тарихи, нәзәри ва әмәли проблемләринни дигәтлә әрашдырмыш, Азәрбајҗан педагожи елминин инкишафына күчүлү тә’сир кәстәрмишдир. Онуң республихамызда мактәб гуручудуғу, халг маарифинин тәшкили тәһсилни мәзунунуң, тә’лим методларының тәкилләшдирилмәси, тәрбијәни ишләрни сәмәрәлијјәтинин артыртылмасы, халг маарифинин ишарә едилмәсинин жүксәлтирилмәси сәһәсиндәки тәдигатлары педагожи ичтимаијјәт тәрәфиндән жүксәк гүјмәтләндирилмиш, әмәли тәбиғи нәтичәләри илә фәјда вермишдир. Академик М.Мейхизидәниң “Азәрбајҗан мәктәби”, “Советскја педагогика”, “Народноје образованије” ва дигәр јурналларда, топлуларда дәрч едилмиш мәғаләләри фәјдәлилығы илә сәһәлмишдир.

Сөзү һәғиги мә’насында баша чатмағда олан XX әсрин бөјүк маариф корифеји, чинлы тарихи академик М.Мейхизидә Азәрбајҗан педагогика елминин бүһнәвә дашыны тојанлардан бири олмағла, һәмин елм сарапының учалдылмасында фәһлә, бәниа, мүһәңдис кими тәр төкмүшдүр.

Китабдакы бир-бириндән марағлы, мәзунулу хатирә јазыларыны бөјүк марағ, һәҗәчәнла нәзәрдән кејирдикчә Мейди мұәллимин үлвилек, һәкылыг, иңсәлиғ, мүғаддәслик рәзил, нәһјәтсиз ахтарышларың парлаг һүмүнасән, кәзал инсан олмасына дәриндән инаныр.

Мейди мұәллимдә рәһбәр ишчи ва педагог алим үчүн чоҳ зәрури олан икни мүрәккәб гәбилијјәт-ишарә етмәк ва тәрбија етмәк гәбилијјәти хатирәләрдән гырмызы бир хәтт кими кеңир.

Хатирә јазылары бөјүк, унутулмаз мұәллиминиз Мейди Мейхизидәјә дәрин мәһәббәтини, ештирам ва һәрмәтин парлаг ифадәсидир.

“Академик М.Мейхизидә өмрүнүк шығы” китабында 34 мұәллифин јазысы верилмишдир. Тәртибчиләр һәмин јазылары бөјүк мәрһәтлә, мәнтиғи ардычыллығла нәзәрә чатдырмаға мүвәффәғ олмушлар. Хатирә јазылары бир-бириндән дөјәрли, бир-бириндән марағлыдыр. Һәмин хатирәләр сәсиал мәзунуна, мәһијәтнә көрә дә дигәти чәлб едир. Хатирәләрдә һәм дә елә мәсәләләрә тохунулар ки, буңлар педагогика елминин инкишафына ва зәнкисләшмәсинә гүвәтли тә’сир кәстәрә биләр.

Азәрбајҗан Педагожи Чәмијјәти Рәјасәт һәј’әтинин сәдри, әмәкдар елм хадими, педагожи елмләр доктору, профессор Н.М.Казымов јазыр: “М.М.Мейхизидә кәзәл бәшәри хүсүсәлијјәтләри өзүндә чәмләшдирилмиши. Ел арасында мәсәл вар дөјәрләр: “Алим олмағ асәндыр, инсан олмағ чәтин”. Мейхизидә бу чәтинлијјин еһдәсиндән кәлмишдир. “Ағач бар кәтирдикчә башыны ишағы дигәр” италәр сәзләри Мейхизидәниң шәхсиятиндә габарыг ифадә олунмушдур. О, һәм вәзифәдә, һич дә елмдә жүксәлдикчә, һүффуу артығчы сәдәлији ва тәвизкарлығы да бир о гәдәр күчләнишдир. Мән онун рәһбәрлији алтында кечән коллектија ичләсләриндә, мушавирәләрдә чоҳ олмушам. Хәјли мүбәһисә ва мунағишәләрни шәһидијәм. Мейхизидәниң әсәби данышығыны, сәсини галдырдығы, артыг һәрәкәтләрә ва јерсиз сәзләрә јол вердијини көрмәминшәм. Дахилән һаразы галдығыны ва әсәблик кеңирдијини заһирән

бирчә әләмәтдән сәзмәк олурду: ејнәјини көзләринни үстүндән кәтүрәр, јайдығы чибнидән чыхарыб ону еһмәлчә едиләрди ва даһа астадан деңишәрди. Онуң гәбулуни әсәби кирән шихәјәтчинни һаразы ва әсәби чыхдығыны көрмәмишәм”.

Педагожи елмләр доктору, профессор Ј.Ш.Кәримов исә М.Мейхизидәни бөјүк бир алим, тәдигатчы кими белә сәһијәләндирир: Мейди мұәллим бир алим кими көчмиш иттиғағын алимләри тәрәфиндән сәјылдыр. Бир нечә дәфә Москвада Педагожи Елмләр Академијјасының јығынчакларында чыхышыны динләмишәм. 70-чи илләрни ахырларында педагогика елминин инкишафының иштиғаматләри кеңиш мұәзирә объектнә чеврилмиши. Бир дәфә академийаның кеңиш ичләсында Мейди мұәллим Шәғ’ педагогикасында тәрбија проблемләри үзәриндә дејиши. О, Зәрдүштәән үзү бәри Азәрбајҗан ва үмүмијјәтлә, Шәргни педагожи фикриндән тутурлы мисаллар кәтирдн. Академијяда исә бүтүн тәдигатларын гәрблә багы олдуғуну гејә етди. Мейди мұәллимин чыхышы залдыкыларын ағылына батдығындәс һәмн һејрәтлә үзәл асырды. Соқра чыхыш едән академик Әзиз Измајылов Мейди мұәллимин идејатарының тәсдиғ едән ва кеңишләндиран фиктларла динләргичиләрә күчүлү тә’сир кәстәрди.

Һәлә о заман бизим милли мәлијимиз, ислам дөјәрләриндән истиғадә мәвгејиндә дајанан Мейди мұәллимин тәғәдә чыхыдыған сонра институтузда елми мәсләһәтчи кими фәалијјәт кәстәрәлдә һәмин идејалары инкишәф етирди. Институтузузун һазырладығы ва Москвада чап етирдијин “Азәрбајҗан педагожи фикри антологиясы” китабына гәдим дәрвәдә педагожи фикирләр үзрә хәјли мәтериал верди”.

Азәрбајҗан педагогика елминин зирәсинә өтүвүнү бөјүк сәј ва әмәји сәјәсиндә галгыб жүксәлмиш Мейди мұәллимин “Академик М.Мейхизидә өмрүнүн шығы” ады хатирәләр китабының нәшри олдуғча тәдигатлајыгдир. Ејки заманда онун һәјәти ва фәалијјәти һаггында бу китабда јазыланлар әслиндә үмүмидә бир дамына хатырладыр. Мейди мұәллимин јакындан таныјан, онунла чийин-чийнә ишләмиш бүтүн маариф ишчиләри, мәдәнијәт хадимләри, сөз устатары алим Мейди мұәллимин һаггында үрәк сәзләрини педагожи мәтбуатда чап етирәсәләр, јакшы олар.

Мейди мұәллимин елми-нәзәри ва педагожи -методик әсәрләри бу күн дә өз ақшудлығыны сиклијыр ва белә һесаб едирик ки, онунәсәрләриндән сәһмәләр едиб педагожи мәтбуатда чап етирмәк бу күн тәһсил гуручудуғунда чоҳ фәјдалы ва әһәмијјәтли оларды. Мейди мұәллимин һәјәти ва фәалијјәтини кәңч нәслин тә’лим-тәрбијәси ишиндә гүдәрәтли тәрбија һүмүнасина чевирмәк һәр бир мұәллимин, тәһсил ишчисинин зәрури борчу олмалдыр.

* * *